

ISTORIA MEDICINEI SPORTIVE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Maria ROBU, medic medicină sportivă, categorie superioară

Noțiunea de *medic în domeniul medicinei sportive* a apărut pentru prima dată în lume la Dresden, Germania, în anul 1913, concomitent cu apariția primului laborator pentru aprecierea stării funcționale a organismului sportivilor, a primei reviste de medicină sportivă și a primei asociații de profil.

Primul Congres de medicină sportivă a avut loc la Amsterdam, Niderlanda, în august 1928. La el au participat specialiști în domeniul medicinei sportive din peste 20 de țări, abordând tematica stării funcționale a organismului la sportivi în baza datelor antropometrice, stării somatice a sistemului cardiovascular și datelor stării metabolismului după parametrii biochimici. În anul 1933, la Torino, Italia, la Congresul II Internațional de medicină sportivă a fost înființată Federația Internațională de Medicină Sportivă (FIMS).

În Republica Moldova, medicina sportivă, ca specialitate, este fondată în anul 1947 de către Ministerul Sănătății al RSSM prin Ordinul nr. 928 din 10 octombrie 1947. Inițial, conform ordinului nominalizat, instituția a fost fondată sub denumirea de Centrul Republican de Cultură Fizică Medicală. Conducător / director al instituției a fost numit doctorul Victor Nicolaevici Postnicov. Colectivul era format din 5 persoane: 3 medici (inclusiv conducătorul) și 2 asistente medicale.

La etapa inițială, în republică, serviciul de medicină sportivă a fost pus pe seama șefilor secțiilor orașenești și raionale de sănătate, care răspundeau de lucrul cabinetelor de gimnastică curativă din orașe și raioane, unde de fapt și se efectua dispensarizarea (examinarea) sportivilor. Obiectivul de bază în examinarea medicală a sportivilor la acea vreme era starea sănătății lor. Testarea stării funcționale a organismului sportivilor, în general, și a aparatului cardiovascular, în special, la etapa respectivă nu se efectua, fapt menționat de ministrul sănătății din perioada de referință la ședințele Colegiului Ministerului Sănătății.

Centrul Republican de Cultură Fizică Medicală îndeplinea funcția de centru metodologic de monitorizare a funcționării serviciului respectiv pe teritoriul întregii republici. Anual, despre starea serviciului se raporta la ședințele Colegiului Ministerului Sănătății, unde se făcea o analiză profundă a lucrului efectuat și, la necesitate, se indicau neajunsurile depistate, trasându-se căile de înlăturare a lor.

Prin Ordinul Ministerului Sănătății al RSSM din 27 septembrie 1951, Centrul Republican de Cultură Fizică Medicală este reorganizat în Dispensarul Republican Medical Sportiv, cu lărgirea schemei de încadrare a personalului, care includea: 6 medici (medicul-șef, doi medici de medicină sportivă, internist, neurolog, chirurg) și 4 asistente medicale.

În perioada 1955–1965, în funcția de director al DRMS este numită Tamara Vladimirovna Razumova, care a reușit să dezvolte serviciul de medicină sportivă din Republica Moldova prin fondarea Dispensarului Orașenesc de Medicină Sportivă în Chișinău și a cabinetelor de profil în orașele Bălți și Tiraspol. Datorită capacităților manageriale cu care era înzestrată doctorul Rozumova T. V., serviciul de medicină sportivă din republică s-a dezvoltat mai fructuos.

În anii 1965–1966, postul de director interimar al instituției a fost ocupat de către Galina Badasean, medic de medicină sportivă. Ulterior, în perioada 1966–1997, postul de medic-șef al DRMS a fost ocupat de către Constantin Cerneavschi, chirurg-pediatru. Un aspect important ce urmează a fi menționat este că persoana în post de medic-șef al Dispensarului Republican de Medicină Sportivă era și colaborator netitular al Ministerului Sănătății (specialist principal în domeniul medicinei sportive), membru al Colegiului MS.

În acea perioadă ia amploare dezvoltarea serviciului de medicină sportivă în Republica Moldova. Cabinetele din Bălți și Tiraspol sunt reorganizate în dispensare. Tot în perioada respectivă se întemeiază un dispensar medico-sportiv la Tighina, iar la Chișinău – trei dispensare departamentale: al Comitetului de Stat de Cultură Fizică și Sport (actualul Minister al Tineretului și Sportului), *Dinamo* (Ministerul de Interne) și *Moldova* (Sindicatul). Ulterior, la Cahul se deschide un cabinet de medicină sportivă cu un număr de personal destul de redus (doi medici și o asistentă medicală). În policlinicile raionale se introduc în schemele de încadrare a personalului câte 0,5 salariu medic medicină sportivă, obligațiunile căruia era de a monitoriza starea sănătății sportivilor din raion. Toate aceste măsuri organizatorice, implementate de Ministerul Sănătății în domeniul serviciului de medicină sportivă, capătă proporții ample în dezvoltarea sa.

Este de menționat că Dispensarul Departamental al Comitetului de Stat de Cultură Fizică și Sport avea ca obiectiv de bază asigurarea loturilor naționale cu medici de lot, cu medicamente și efectuarea testărilor medico-sportive specifice de teren, iar celelalte două Dispensare Departamentale (*Dinamo* și *Sindicatul*) monitorizau starea de sănătate a sportivilor din cluburile departamentelor respective.

La propunerea unui grup de inițiativă sub conducerea lui Valentin Guțu, judocan de clasă internațională, la 21 ianuarie 1991, în Republica Moldova este fondat Comitetul Național Olimpic (CNO). Congresul de constituire a CNO, la care au participat peste 450 de delegați din toate raioanele republicii, avea drept scop alegerea componenței CNO (57 membri) și a comitetului executiv (23 membri). Președinte al CNO a fost ales Efim Josanu, vicepreședinti – Valentin Guțu și Grigore Popovici, secretar general – Nicolae Ambrosi.

Odată cu începutul mișcării olimpice în RM, medicina sportivă devine o parte componentă a ei prin lărgirea sferei sale de activitate și ridicarea nivelului calității serviciilor prestate. Directorul Dispensarului Republican Medical Sportiv, Constantin Cerneavski, este ales membru în prima componență a CNO, ceea ce duce la o colaborare eficientă întru dezvoltarea sportului de înaltă performanță în RM.

Mișcarea olimpică a impus formarea Loturilor Național, Olimpic și Paraolimpic, efectuată prin selectarea sportivilor de performanță, monitorizarea stării sănătății lor și testarea medico-sportivă. Acest obiectiv impus de cerințele timpului devine activitatea de bază a serviciului de medicină sportivă din republică.

Ministerul Tineretului și Sportului oferă cabinetului departamental de medicină sportivă din cadrul său medicamente susținătoare de efort și de refacere pentru sportivii de înaltă performanță din Loturile Național, Olimpic și cel Paraolimpic.

În anii 1985-1990, conform recomandărilor specialiștilor din Dispensarul Republican Medical Sportiv, în dispensarele din republică au fost introduse metode noi de evaluare a stării funcționale a aparatului cardiovascular la sportivi, prin testarea capacității de efort (PWC – 170) și a volumului de oxigen (VO₂ max) consumat în efectuarea efortului fizic în regim aerob și anaerob, așa-numitul test *Astrand*. Pentru popularizarea acestui test, administrația DRMS, cu susținerea Ministerului Sănătății, a organizat un seminar republican, unde, pe lângă tematica seminarului, a fost desfășurat și un master-class, demonstrând necesitatea utilizării lui în practica largă a medicinei sportive.

În perioada anilor '90 începe un declin nefavorabil în domeniul medicinei sportive. Pe rând își sistează activitatea mai multe dispensare din republică: Dispensarul orășenesc de medicină sportivă din Chișinău, cele trei dispensare regionale (Bălți, Tiraspol, Tighina) și Cabinetul de medicină sportivă din Cahul. Dispensarele departamentale (*Dinamo, Moldova* și cel al Ministerului Tineret și Sport) sunt reorganizate în cabinete.

În anul 1998, medic-șef al DRMS este numit – de către Ministerul Sănătății – Sergiu Pintilei, doctor în medicină. În această perioadă, în medicina sportivă din republică survin schimbări pozitive în plan metodic și organizatoric.

În anii 1998-2004, fiind susținuți de către directorul Institutului Național de Medicină Sportivă din București, România, în persoana dlui Ioan Drăgan, doctor în medicină, profesor, medicii de medicină sportivă din Moldova fac stagii la București, anual participând la Conferințele de Medicină Sportivă din România. Patru medici din RM participă la Congresul de Medicină Sportivă al Țărilor Balcanice (București, România, 1999), prezentând un raport actual pe tema *Metabolismul lipidic la sportivi în perioada de pregătire către competiții de anvergură*. Tot în perioada respectivă, cinci medici de medicină sportivă din RM participă la Congresul Societății Europene de Medicină Sportivă (Drama, Grecia, 2002) și la Congresul Țărilor Balcanice (Saloniki, Grecia, 2003), cu prezentarea a două rapoarte: *Frecvența hipertrofiei ventriculare stângi la sportivii care practică probele cu torace blocat și Ameliorarea rezistenței cardiovasculare în perioada de refacere posttraumatică*.

La inițiativa CNO, în persoana dlui președinte Efim Josanu, cu suportul metodologic și organizatoric al DRMS și al cabinetului de medicină sportivă al MTS, la Chișinău se organizează o dată la doi ani Cursuri Olimpice pentru medicii de medicină sportivă din republică. Prelegerile la cursurile respective sunt prezentate de către specialiști de mare valoare în domeniul medicinei sportive din Federația Rusă, Ucraina și cu participarea dlui profesor Ioan Drăgan, România, ultimul fiind și expert al calității cursurilor. Tot în această perioadă, după o instruire de 3 zile a doi medici din DRMS în domeniul testărilor medico-sportive în regim aerob și anaerob la Institutul Național de Medicină Sportivă din București, România, în practica medicilor sportivi din republică se introduc metode noi de testare.

În anul 1986, în republică se înființează Federația de Medicină Sportivă, președinte fiind numit dl Aurel Saulea, doctor în medicină, șef Catedră *Fiziologia Omului* a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău. Federația de profil din republică își desfășoară activitatea conform programului prestabilit (ședințe ale societății, seminare), iar începând cu anul 1998, la inițiativa dlui Sergiu Pintilei, Federația Națională de profil devine membră a Federației de Medicină Sportivă a Țărilor Balcanice, a Federației Europene de Medicină Sportivă și a Federației Internaționale de Medicină Sportivă (FIMS).

În anul 1999, conform Ordinului MS nr. 224 din 23.09.1999, Dispensarul Republican Medical Sportiv

al MS este reorganizat în Centrul Național de Medicină Sportivă *Atletmed*.

Centrul Național de Medicină Sportivă *Atletmed* rămâne în continuare a fi centrul metodic și organizatoric de bază din republică, continuându-și activitatea prin pregătirea materialelor metodice în domeniul medicinei sportive, organizarea ședințelor metodice a medicilor sportivi, a deplasărilor de perfecționare în afara țării etc.

În perioada 2004–2010, director interimar al CNMS *Atletmed* este numită Maria Robu, medic de medicină sportivă. În această perioadă continuă colaborarea strânsă cu medicii de profil din România. Se procură utilaj medical pentru toate secțiile instituției (secția de medicină sportivă, de diagnostic funcțional, laborator clinic, kinetoterapie și fizioterapie).

În martie 2010, Ministerul Sănătății organizează un concurs pentru ocuparea postului de director al CNMS *Atletmed*. În rezultatul concursului, postul a fost ocupat de către Gheorghe Ștefan, actualul director. Din acest moment se intensifică activitatea serviciului în republică prin reluarea domeniului lucrului metodic, punându-se accent pe elaborarea noului Regulament de activitate al CNMS *Atletmed*, a Strategiei naționale de dezvoltare a medicinei sportive în RM, a Ordinului MS pe serviciu de medicină sportivă, revizuirea și introducerea modificărilor în documentația medicală (formularul nr. 062/e). În iunie 2012, cu susținerea MS, administrația instituției organizează și desfășoară Conferința Internațională cu tema *Medicina sportivă – clinica omului sănătos*.

În toamna aceluiași an, la insistența administrației și cu susținerea Ministerului Sănătății, CNMS *Atletmed* este reamplasat într-o clădire adaptată, cu

condiții de muncă adecvate, fiind amenajată conform standartelor, cu un laborator clinic/biochimic. Celelalte servicii (cabinetele de testare medico-sportivă, medicii-specialiști, cardiologia sportivă, secția de recuperare) sunt amplasate în birouri confortabile, care le oferă condiții bune de activitate. În decembrie 2013, CNMS *Atletmed*, pentru prima dată, ca serviciu ambulatoriu specializat, este supus evaluării și acreditării calității serviciilor medicale prestate de către specialiștii instituției, lucru care a fost susținut cu succes.

În prezent, serviciul de medicină sportivă din Republica Moldova este coordonat, ca și până acum, de către Centrul Național de Medicină Sportivă *Atletmed*, subordonat Ministerului Sănătății. Iar 3 cabinete departamentale – cabinetul de medicină sportivă al Ministerului Tineretului și Sportului, cabinetul de medicină sportivă *Dinamo* al Ministerului de Interne și cabinetul de medicină sportivă al Sindicatelor – își continuă activitatea conform legislației în vigoare și regulamentelor interne.

În unele federații sportive, în majoritatea școlilor și cluburilor sportive din republică, serviciul de medicină sportivă este efectuat de medici și asistente medicale angajate, care, la necesitate, cer suportul consultativ și metodic al medicilor din CNMS *Atletmed*.

Centrul Național de Medicină Sportivă *Atletmed* este deschis colaborărilor cu Federațiile Sportive din republică pentru monitorizarea criteriului sanogenetic și a celui funcțional al capacității de efort a tuturor sportivilor, în special a celor de performanță, care participă la competiții de anvergură, inclusiv la Universiade și Jocuri Olimpice.